

Perspectief vanuit NL Pensioenfondsen

André van Vliet, 28 januari 2019

bestuurder bij ABP, pf Hoogovens, Het nederlandse pensioenfonds

Agenda

- Wat hebben we bereikt
- Uitdagingen huidige stelstel
- Aanpassingen binnen huidige pensioencontract
- Nieuw pensioencontract
- Tot besluit

2e Pijler Pensioenen in Nederland

- Een belangrijke arbeidsvoorwaarde:
  - Bescherming van werknemers en hun gezin: Ouderdomspensioen, Nabestaandenpensioen, Arbeidsongeschiktheidspensioen.
  - Sociale partners gaan over de regeling (de polder, niet de overheid).
  - Onderbrengingsplicht bij pensioenuitvoerder (niet afhankelijk van voortbestaan werkgever)
  - Toezicht DNB obv Pensioenwet (beschermen van aanspraken).
- Goed geregeld dus, en je hoeft er zelf weinig voor te doen 😊.

Succes van de 2e pijler

- Collectiviteit & Solidariteit
  - Lage kosten / hoge rendementen door het samen te organiseren
  - Brede risicodeling, geen risicoselectie
- Bereikt:
  - Ruim 1300 miljard gespaard door pensioenfondsen
  - Financieel gezonde oude dag voor grote groepen ouderen
  - Inkomensvoorziening voor nabestaanden / arbeidsongeschikten
  - Levert bijdrage aan voorkomen armoede
- Wereldkampioen Pensioenen
  - Melbourne Mercer Global Pension Index
  - OECD Pensioen at a Glance 2017

Veel bereikt, maar ...

- Een dure arbeidsvoorwaarde
  - Circa 1 dag per week werken voor je pensioen.
- Waar je weinig over te zeggen hebt
  - Verplicht meedoen met regeling van jouw werkgever en/of jouw sector
  - Weinig keuzevrijheid / maatwerk
  - Behoorlijk paternalistisch!
- Doet mijn pensioenfonds het eigenlijk wel zo goed?
  - Lage dekkingsgraden, dreigende korting, gemiste indexatie
  - Duur betaalde beleggers

Beleving pensioen professionals vs deelnemers

A vertical scale on the left side of the table, labeled 'Rank'. It features a green upward-pointing triangle at the top labeled 'Highest' and a green downward-pointing triangle at the bottom labeled 'Lowest'. A vertical line connects the two triangles.

OECD Data	Melbourne Score	GR3 Optimism
Netherlands	Netherlands	US
US	Australia	Australia
Australia	Ireland	Sweden
Sweden	Sweden	Ireland
UK	UK	Germany
Ireland	Germany	Netherlands
Italy	Italy	UK
Germany	US	Italy

- Bron: 2018 Global Retirement Reality Report, State Street
- GR3 meet de 'Happiness' van deelnemers en gepensioneerden

Agenda

- Wat hebben we bereikt

- Uitdagingen huidige stelsel

- Aanpassingen binnen huidige pensioencontract

- Nieuw pensioencontract

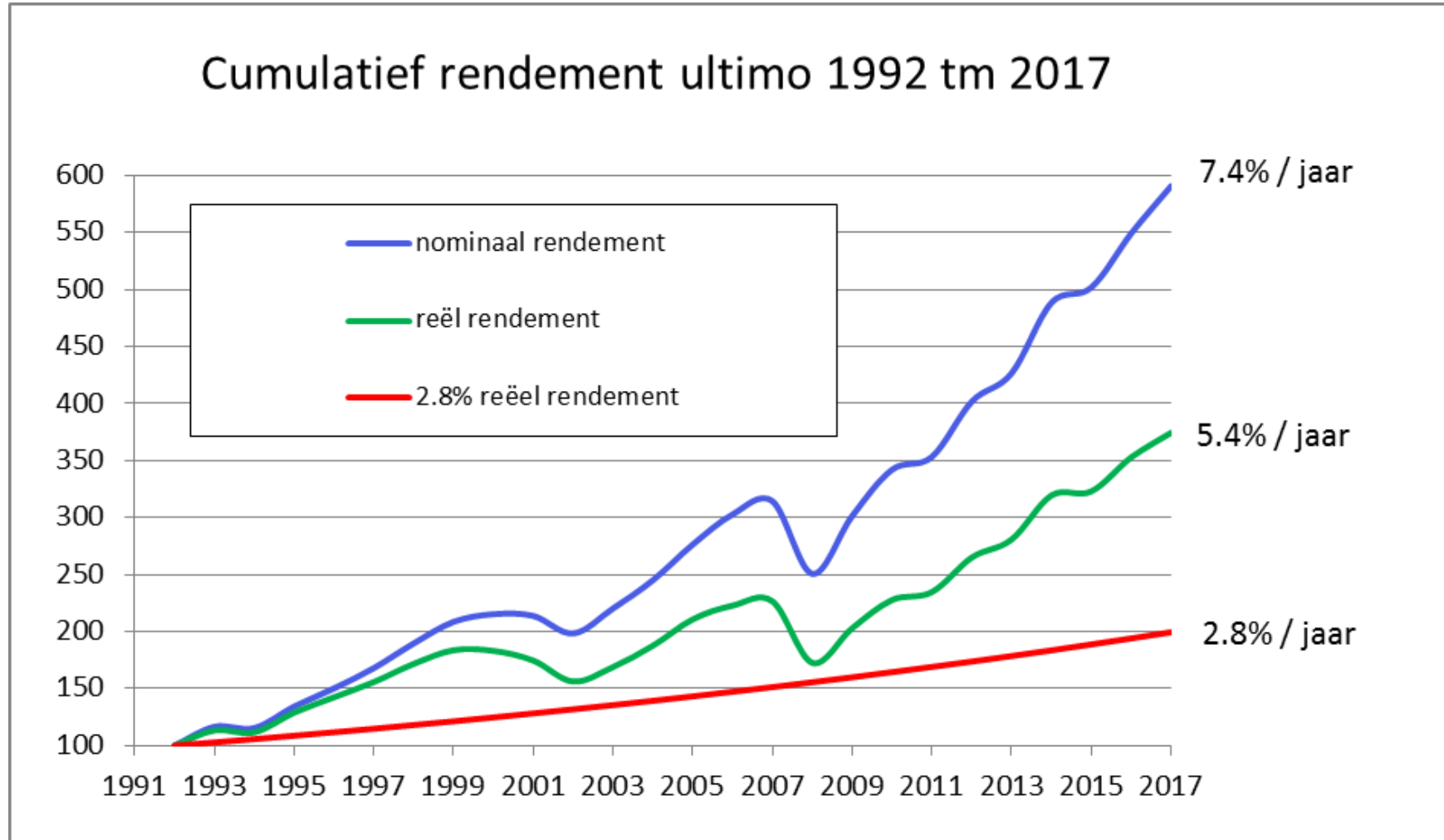
- Tot besluit

Uitdagingen richting de deelnemer

- “Nominale garantie” kunnen we niet meer beloven
  - Onbetaalbaar bij lage rente
  - Een aantal fondsen heeft al moeten korten
  - Grote bpf-en moeten mogelijk korten in 2020 of 2021
- Van “reele ambitie” komt voorlopig weinig terecht
  - Lage dekkingsgraden door lage rente
  - Strenge indexatieregels (TBI)
  - Achterstand opgelopen tot circa 15% voor grote groepen gepensioneerden
- Deelnemer is teleurgesteld
  - Gemiste indexatie en kortingen (lage rente, financiële spelregels nFTK)
  - Lager opbouwpercentage (Witteveen, betaalbaarheid)
  - Pensioenleeftijd schuift op (ouder worden)
  - Hogere premie (lage rente)
- Hoe kunnen we vertrouwen terugwinnen?

Hoge rendementen, maar toch geen indexatie

Bron: ABP

Voorlopig cijfer 2018:
-2.3%

Uitdagingen in de financiële opzet

- Risico nemen in beleggingen is nodig
  - Om pensioenen te kunnen indexeren
  - Voor betaalbaarheid premie
- Buffers ontbreken om risico te kunnen/mogen nemen
- Uitdagende economische omgeving
  - Rentes en verwachte rendementen structureel lager
  - Ruwweg: historisch 7% vs toekomst 4.5%
- Zuiver kostendekkende premie niet meer op te brengen
  - Hoe ver kun je gaan met premiedemping?

Uitdagingen in evenwichtigheid

- Discussie over de rekenrente

→ Politiek

- Ouderen: we rekenen onszelf arm, daardoor geen indexatie
- Jongeren: is de pot leeg als ik straks met pensioen wil?
- Hogere rekenrente bij zachtere rechten?

- Gedempte premie

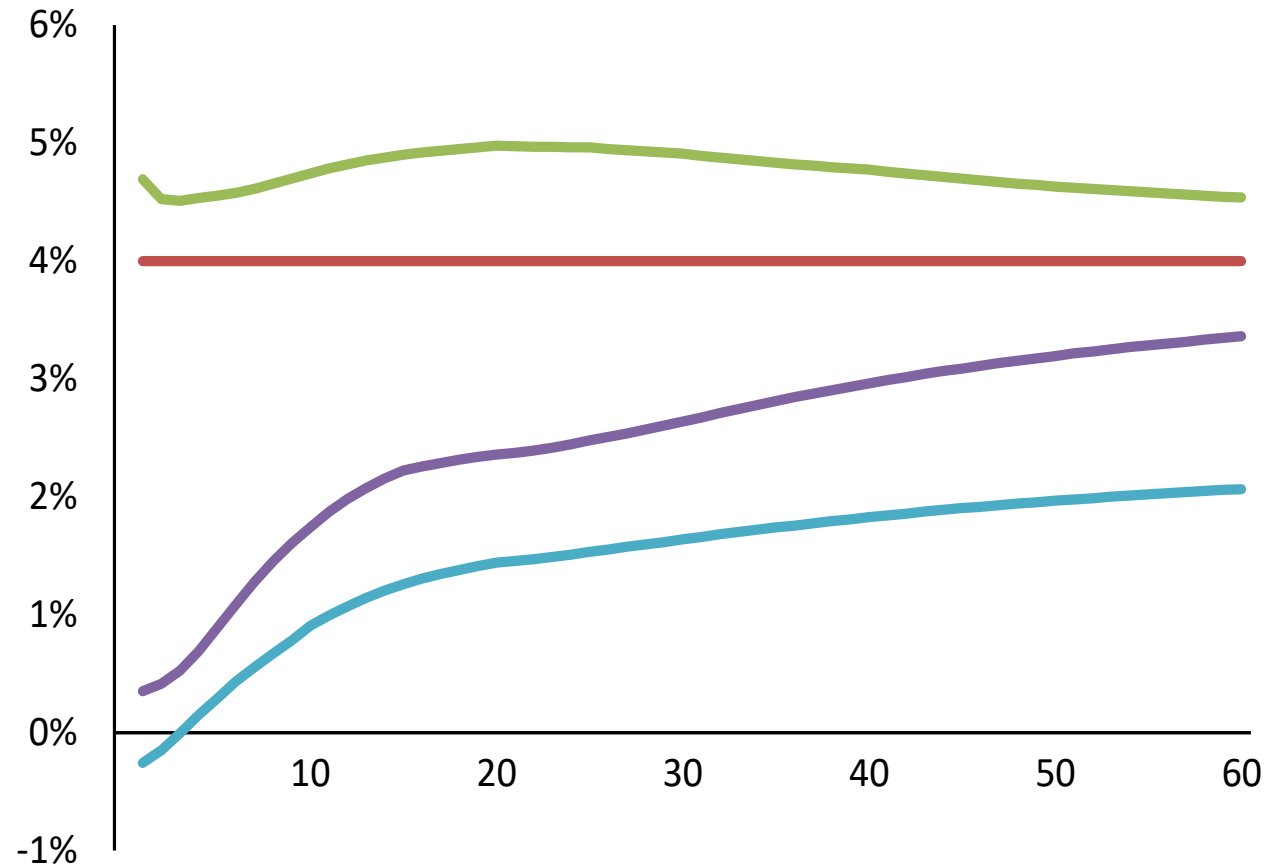
→ Fondsbesturen

- Effectief om volatiliteit te betalen premie te dempen
- Niet bedoeld om structureel korting op de premie te geven; belangrijk dat met realistische rendementen wordt gerekend; maximale parameters SZW zijn dat niet
- Ook bij gedempte premie obv realistisch reëel rendement, verwatert de dekkingsgraad door de gehanteerde RTS

Agenda

- Wat hebben we bereikt
- Uitdagingen huidige stelstel
- Aanpassingen binnen huidige pensioencontract
- Nieuw pensioencontract
- Tot besluit

Overgang van 4% naar RTS was in 2007 geen probleem

Rekenrente voor pensioenfondsen
in **2002**, **2007**, **2012**, **2017**

Gemiddelde rentevoet voor
verplichtingen circa 1.4% per eind
2017

Is dit de nieuwe realiteit?

Sleutelen aan de rekenrente (in huidige contract)?

- Liever niet!
- De marktrente is goede objectieve basis voor balans van pensioenfonds
  - Consistentie tussen waardering activa en passiva
  - Waar komen we terecht als we dit loslaten?
  - Eventueel aangevuld met UFR voor lange looptijden (welke?)
- Het gaat er om wat je doet met de dekkingsgraad
  - Als je streng bent in hoe je de dekkingsgraad berekent, dan hoef je niet onmiddellijk in de stress te raken bij (te) lage buffers
- Enkele rekenregels van het nFTK worden als overprudent beschouwd

Rekenregels nFTK overprudent

- Voorbeeld 1: pas volledig indexeren bij dekkingsgraad van ca. 125%
  - Niet uit te leggen aan deelnemers (en niet nodig)
  - Door de lage rekenrente, ligt de lat ook laag voor het te behalen beleggingsrendement.
  - Jaarverslag 2017 - Hoogovens Pensioenfonds: “Om de toegezegde nominale pensioenkasstromen uit te kunnen betalen is een beleggingsrendement van 0.7% per jaar voldoende” (bij dg van 115.3%).
- Voorbeeld 2: korting bij 5 jaar onder MVEV
  - Moeilijk te rijmen met korten als “ultimum remedium” dat dit kan gebeuren bij dekkingsgraden boven de 100%
  - Ga je dan korten om een buffer op te bouwen?
  - Dit terwijl we bij dekkingsgraden van rond de 90% niet hoefden te korten?

Waarom niet disconteren met verwacht rendement?

- Niet bij de huidige DB-toezegging:
  - Pensioenfonds draagt de risico's; gedane toezegging wordt beschermd door de Pensioenwet
  - Vanuit beoogde zekerheid, kom je dan toch bij marktwaarde waardering
- Je mag best risicovoller beleggen, maar dit verandert de verplichting niet
- Rekenen met verwacht rendement kan alleen als harde aanspraken van tafel zijn:
  - Wanneer alle risico's volledig bij deelnemers liggen (DC)
  - De rekenrente wordt dan gebruikt als prognoserendement

Agenda

- Wat hebben we bereikt
- Uitdagingen huidige stelstel
- Aanpassingen binnen huidige pensioencontract
- Nieuw pensioencontract
- Tot besluit

Nieuw pensioencontract

- Richting kabinet t.a.v. nieuw pensioencontract is duidelijk (4C):
  - Focus op persoonlijk pensioenvermogen in opbouwfase: heldere relatie tussen premie en pensioen, meer inzicht en maatwerk tijdens opbouw mogelijk
  - Focus op verwachte uitkering in uitkeringsfase: omzetting naar collectief pensioenvermogen
  - Delen van risico's tijdens opbouw- en uitkeringsfase
- Sociale partners in SER kijken naar variant op reële contract (1B):
  - DB-ambitie met kleinere buffers, uitsmeerregels voor overschotten en tekorten
  - Vergelijkbare pensioenuitkomsten als 4C (identieke premie, fondsvermogen, rendementen)
- Geen gemakkelijke puzzel om te leggen
  - Tegelijkertijd ligt op tafel: afschaffen doorsneepremie, oplossen witte vlek ZZP-ers, tempo verhoging AOW-leeftijd, flexibilisering AOW leeftijd
  - Evenwichtige belangenafweging groot aantal groepen
  - Transitie van oude stelsel naar nieuwe stelsel
  - (niet alle pensioenfondsen zien de noodzaak van verandering)

Agenda

- Wat hebben we bereikt
- Uitdagingen huidige stelsel
- Aanpassingen binnen huidige pensioencontract
- Nieuw pensioencontract
- Tot besluit

Tot besluit

- Het is helder dat aanpassingen nodig zijn
- Risico's liggen uiteindelijk bij de deelnemers
- Hetzij impliciet, door uitsmeerregels in een DB-contract
  - Als deelnemers accepteren dat ze geen zekerheid hebben, wat is dan nut/noodzaak van hoge buffers? Stap naar DB-ambitie
- Hetzij expliciet, door persoonlijk pensioenvermogen
  - Vermogen voor jou, maar niet van jou!
- Belangrijk om het samen te blijven doen, ...

.... om kampioen te blijven

Behouden:

- **toereikend pensioen**
weinig armoede onder ouderen
- **hoge participatiegraad**
grootste deel werknemers bouwt pensioen op
- **brede risicodeling**
voor overlijdens-,
arbeidsongeschiktheids-,
langlevens- en beleggingsrisico
- **lage uitvoeringskosten**
pensioenfondsen zijn grote
collectieven zonder marketingkosten